

bok recensioner

Kan dygden bli en resurs i den kliniska praktiken?

PATRIK ASPERS OCH EMIL UDDHAMMAR (RED)

Framtidens dygder - om etik i praktiken

City University Press, 1998.

Begreppet dygd förknippas i svenskan oftast med sexuell kyskhet. I den engelskspråkiga världen har begreppet emellertid en vidare innebörd. Tyvärr saknas ordet "dygd" i *Nationalencyklopedin*. Detta kan knappast betraktas som annat än ett misstag med tanke på den renässans begreppet haft på senare år inom den akademiska filosofin och etiken. I anslutning till Aristoteles började filosofer som Alasdair MacIntyre, Martha Nussbaum m fl på 80-talet skriva om sk dygd-etik på ett sätt som fått många efterföljare. Nu har en antologi kommit ut i ämnet med ett antal svenska (och ett norskt) bidrag. Boken *Framtidens dygder - om etik i praktiken*, är redigerad av sociologen Patrik Aspers och statsvetaren Emil Uddhammar. Nedan följer en presentation av några av bokens bidrag.

Man kan fråga sig varför just ett par samhällsvetare tagit initiativ till en bok om dygder. Det har att göra med att dygder kan uppfattas i termer av socialt kapital. Dygder måste finnas hos individerna i ett samhälle för att samhället skall kunna fungera väl. Be-

greppet socialt kapital förefaller dessutom kunna fungera som en bro över klyftan mellan ekonomer och andra samhällsvetare, och mellan individualistiskt orienterade samhällsvetare och samhällsvetare som betonar samhället som en helhet.

Vad är då en dygd? Aristoteles ser dygden som en förvärvad karaktärsegenskap. Att besitta en dygd är att vara förräfflig när det gäller någon av människans grundläggande förmågor. Mot denna bakgrund kan alltså dygdet beskrivas som karaktärsorienterad etik till skillnad från etiska teorier som kantianismen och utilitarismen, vilka är handlingsorienterade. Fokus ligger på vad som är goda personlighetsegenskaper, inte på kriterierna för riktiga handlingar.

Det förekommer många uppfattningar om vilka dygder som är önskvärda. Bokens titel antyder här betydelsen av ett framtidsperspektiv. Filosofen Anders Tolland ställer med tanke på detta frågan: ska våra dygder anpassas till framtiden sådan vi förväntar oss den eller ska vi odla dygder som är mer tidlösa? Tollands alternativ är det senare. Han konstruerar något så ovanligt som en modern "dygdekatalog". Han skiljer mellan elementära karaktärsdygder (t ex mod och sinnessnärvaro), sociala karaktärsdygder (t ex ansvarsfullhet och samarbetsförmåga) och intellektuella karaktärsdygder (t ex självinsikt och förmåga att förstå andra).

En central fråga är naturligtvis hur vi blir dygdiga. I sitt bidrag till boken betonar etikern Göran Möller att människan måste formas i ett socialt sammanhang för att bli dygdig. Uppfostran och goda förebilder är nödvändigt. Inte minst kan litterära berättelser spela en betydelsefull roll.

Med tanke på framtiden är det förutom Tollands bidrag särskilt två uppsatser i boken som förefaller väsentliga. Det ena är statsvetaren Li Bennich-Björkmans artikel. Hon försöker finna en förklaring kring motviljan hos dagens ungdom till partipolitiska bindningar. Vad kan denna "nedgång i medborgardygder" bero på? Bennich-Björkman finner en orsak i den "fun morality" som de senaste årtiondenas barnuppfostran odlat dvs att man skall göra det som är "kul". Denna individualism och självsäkerhet förefaller bidra till en nedgång i benägenheten att aktivera sig inom organisationer med kollektiva mål.

Ett annat bidrag som är särskilt angeläget med tanke på framtiden är Hans Ingvar Roths uppsats. Vi lever i ett alltmer mångkulturellt samhälle. Roth betonar att i ett sådant samhälle blir dygden att respektera grän-

Dygder måste finnas hos individerna i ett samhälle för att samhället skall kunna fungera väl

ser central. Det gäller att inte blanda sig i varandras aktiviteter. En annan dygd är att kunna leva med olika gruppstillhörigheter. Med filosofen Michael Sandel talar Roth om att lära sig navigera mellan ibland överlappande, ibland motstridiga gruppljaliteter.

Framtidens dygder tar inte upp sjukvården, men det är lätt att se tillämpningar. Detta gör boken intressant också för aktiva inom denna sektor. Det är uppenbart att dygdetiken skulle kunna vara en resurs i den kliniska praktiken, även om den knappast kan ge en specifik vägledning när det gäller komplicerade etiska problem aktualiserade av den nya medicinska högteknologin. Det är också klart att Bennich-Björkmans analys belyser den bristande förekomsten av unga i landstingspolitiken. Roths klagörande av vad som krävs av oss i ett mångkulturellt samhälle har också intressanta implikationer för sjukvården.

Till sist en kritisk reflektion: ibland verkar fokuseringen på dygder lite ansträngd. Vissa av bidragsgivarna har i andra sammanhang formulerat liknande idéer utan referens till dygder. Men det är klart, så blir det väl gärna när man försöker hitta en gemensam nämnare för många disparata bidrag.

Anders Nordgren

Autism - förståelse och pedagogik

THEO PETERS

Autism, från teoretisk förståelse till praktisk pedagogik

Översättning Kerstin Hallén

Fackgranskning Berit Lagerheim.

Liber AB, Stockholm 2000, 232 sid.

Theo Peeters, chef för Opleidingscenter Autism i Antwerpen, Belgien, har med medarbetare byggt upp ett utbildningsprogram om autism enligt TEACCH (Treatment and Education of Autistic and related Communication Handicapped Children).

Theo Peeters och hans medarbetare har hållit en rad föreläsningar och veckokurser om autism i Sverige och andra länder i Europa. Äntligen har Peeters gjort

den sammanfattning i bokform som alla efterfrågat. Boken vänder sig till lärare, skolledare, föräldrar m fl.

Autism

Theo Peeters klagör begreppet autism som en biologisk, genomgripande störning i utvecklingen. Han tydliggör vad det innebär att ha störningar inom områdena kommunikation, social interaktion och perception. Hur personer med autism tänker, reagerar och uppfattar saker annorlunda än andra. Peeters ger också en utomordentlig beskrivning av vad som kan ligga bakom stereotypa beteenden, starka behov av rutiner och beteendeproblem. Man får en rad levande exempel på hur svårigheterna kan se ut och en strukturerad information om hur man kan känna igen problem och symptom som patienter med autism har.

Visuell perceptuell tolkning

Personer med autism har en begränsad förmåga att tolka och förstå d v s lägga mening och sammanhang till den konkreta perceptionen. Peeters gör beskrivningen om vad det innebär och en rad uppslag hur man kan gå tillväga för att göra tillvaron mer begriplig. Personer med autism skapar mening genom perceptuella visuella detaljer. I detta perspektiv blir det självklart att man pedagogiskt sett bör utnyttja deras visuella förmåga. Kommunikationen är en komplicerad process som kräver tolkning av både ljud, begrepp, sociala signaler, interaktion. Detta är svårt för en person med autism, men det kan underlätta oerhört med visuellt stöd, enligt författaren. Peeters beskriver och påtalar behoven av en anpassad pedagogik som bygger på en stark individualisering, visuellt stöd, förutsägbarhet och kontinuitet, allt i enlighet med en pedagogiska definitionen av autism.

Autism - politik

Theo Peeters belyser autism som inte bara ett pedagogiskt problem utan också ett politiskt problem. Att individualisera pedagogiken är det viktigaste handikappshjälpmedlet. Alla miljöer runt barnet ska ha samma tanke sätt och det pedagogiska stödet kräver skäliga resurser. Personer med autism har livslångt handikap och behöver pedagogiskt stöd i livslångt perspektiv.

Boken är i stort sett lättläst, språket är fullt begripligt för var och en. En av mina få invändningar mot boken är det görs en del onödiga upprepningar. Man

märker efter en stunds läsande att författaren, dels genom sina stora kunskaper om pedagogisk tillämpning, dels genom en mängd exempel förmedlar det man behöver veta om teoretiska begrepp för att omsätta till en praktisk förståelse. Denna bok bör då bli ett viktigt redskap i det pedagogiska utvecklingsarbetet. Dess budskap är värdefullt för alla som kommer i kontakt med autism, för att förstå hur man ska förhålla sig till personer med autism.

Najah Khalifa

Viss kunskap om PBL

HENRY EGIDIUS

Problembaserat lärande – en introduktion för lärare och lärande.

Studentlitteratur 1999, 104 s.

Henry Egidius första bok om PBL kom ut i slutet av 1980-talet och har sedan dess reviderats ett antal gånger. Den nuvarande versionen är enligt författaren helt omskriven. Syftet med boken är att informera om PBL samt att ge ett underlag för planering och genomförande av utbildningar enligt PBL. Boken fyller det första syfte rimligt bra men räcker nog inte till för att planera en PBL utbildning. Boken är någon ojämn i sitt innehåll och innehåller en del tungläst information som man nog kunde vara utan. Boken är indelad i 6 kapitel där det första är klart det mest informativa i boken. I detta kapitel ges ett konkret exempel på en PBL sammankomst i grupp där lärarens och de studerandes roller noga är beskrivits. Sedan följer ett par intressanta sidor om PBL som filosofi och arbetsform. De nästa två kapitlen är ett försök på att förklara varför PBL har blivit så populärt. Ansatsen är dels utifrån ett samhälleligt perspektiv och dels utifrån hur vi som individer lär oss som individer. Genomgången av hur vi lär oss är på 20 av bokens 104 sidor men borde kunna sammanfattas mycket mer kortfattad. Dessutom är det svårt att hitta en röd tråd i beskrivningen av hur lärandet går till. Sedan följer ett kapitel om att arbeta i grupp och de problem som kan uppstå när man använder sig av PBL. Även om själva inlärningsfallet är något kom-

pletterad så ger författaren många bra exempel på hur man hanterar konflikter i en PBL grupp. Sedan följer ett rimligt bra kapitel om hur man väljer och skriver problem. Boken avslutas med en något kort och ytlig beskrivning av hur man lägger upp en utbildningsplan enligt PBL. Sammantagit så är det en rimligt bra bok som bör finnas med bland de böcker som man har om man undervisar enligt PBL. Boken bör dock kompletteras med andra böcker om PBL om man till fullo skall förstå och planera en PBL utbildning.

Preben Bendtsen

Om brottsförebyggandets etik

INGRID SAHLIN

Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen

Arkiv förlag, 2000.

Under de senaste decennierna har brottsförebyggande arbete kommit att spela allt större roll inom kriminalpolitiken. År 1996 antog regeringen ett nationellt brottsförebyggande program som gav syn för en förändrad kriminalpolitik. I en tid då anmälda brott i generande låg grad leder till upptäckt och upplärning och sanktionspolitiken skapar besvikelser ligger det nära till hands att i stället hänvisa till de insatser som görs för att förebygga brott. Betydande resurser har också tillförts denna verksamhet.

Det är mot denna bakgrund anmärkningsvärt att uppbyggnaden av den brottsförebyggande verksamheten med alla dess aktiviteter och projekt inte föregåtts av en närmare analys av begreppet brottsprevention med sikte på att klargöra vilken plats denna verksamhet bör ha i rättssystemet. Politikerna tycks i stället ta för givet att allt arbete som har brottsförebyggande inriktning i sig är positivt och från samhällets synpunkt önskvärt. Att det kan vara etiskt tvivelaktigt och leda till icke önskvärda konsekvenser lär inte föresväva dem.

Ingrid Sahlin har i sin skrift tagit fasta på detta problem och ingående undersökt brottspreventionens olika innebörder och implikationer särskilt med sikte på dess förutsättningar och begränsningar. Hon startar

med en begåvad analys av begreppet "brottsförebyggande". I vidsträckt bemärkelse tar detta sikte på all samhällelig verksamhet som syftar till att styra och kontrollera människors levnadsförhållanden. Man talar om såväl klientinriktade som generellt eller kollektivt inriktade insatser. Brottsförebyggande kan vara specifikt inriktat på viss typ av brott eller ha en mer allmän inriktning, det kan vara generellt eller selektivt inriktat på rummet - hela landet, en lokal miljö eller bestämd plats - eller tidsmässigt med sikte på individer som ännu inte identifierats som brottslingar.

När det gäller att ge en historisk bakgrund åt preventionstanken blir framställningen av naturliga skäl ganska summarisk. Ingrid Sahlin framhåller med rätta Beccarias roll. Hon visar också på ett övertygande sätt att det brottsförebyggande arbetet haft sitt ursprung i och inspirerats av den medicinska synen på förebyggande av hälso- och sjukvård. Rashygienen under 1900-talets början hade till ändamål att förebygga "avarter från folkstammen". Historien visar också skrämmande exempel på hur man identifierade kategorier av individer som ansågs utgöra ett allvarligt hot mot samhället och betraktade deras oskadliggörande som en förebyggande åtgärd. Ingrid Sahlin hänvisar bl a till dels det nazistiska programmet för prevention av asocialitet och dels 1920-talets svenska steriliseringsdiskurs. Med sin historiska tillbakablick ger hon belägg för att den förebyggande verksamheten inte i sig är "god" utan måste värderas efter sina mål, problemdefinitioner, medel och möjliga konsekvenser för parter och grupper.

I sin framställning redovisar Ingrid Sahlin olika preventionsmodeller som hon dissekterar. Av särskilt intresse är den sk kontrollmodellen som syftar till att reglera beteendet hos enskilda individer, grupper eller hela befolkningen för den sociala ordningens skull. Formerna för kontrollen växlar. En aktuell företeelse är New-York-modellen. Den innebär "nolltolerans" för polisen att aktivt ingripa mot all oordning i samhället för att därmed förebygga brott. "Om ett samhälle tillåter... gäng som står och hänger i gathörnen, blir det lättare brottsplats också för rån och stölder. Även om en enstaka missbrukare på gatan inte gör en människa illa, kan han vara början till ett helt samhälles förfall". Ingrid Sahlin pekar på de problem som följer av en New York-modell. Klara etiska gränser för ingripanden mot enskilda individer sätts ur spel, gränsen mellan brott och socialt oönskade beteenden blir vaga och det går inte att upprätthålla en "noll-

tolerans" utan att prioriteringen gynnar eller missgynnar olika grupper.

Ingrid Sahlin är också kritisk mot det nationella brottsförebyggande program som regeringen antagit i vårt land. Det innefattar en kontrollmodell med i viss mån institutionella förstärkningar. Syftet med den är att bevara, bevaka och förbättra samhällets ordning genom att effektivisera och intensivifiera myndigheternas kontroll av individernas beteende.

De etiska problem som följer av det brottsförebyggande arbetet ägnas särskild uppmärksamhet. Ingrid Sahlin menar att etiska övertåganden bör ges utrymme vid såväl planering och genomförande av åtgärder som vid avveckling av verksamheter med eventuella brottsförebyggande effekter. Hennes synpunkter väger här tungt. Mycket talar för att det brottsförebyggande arbetet inte alltid varit etiskt försvarbart.

Sammanfattningsvis gäller att Ingrid Sahlin skrivit en intressant bok som rekommenderas till läsning, inte minst av våra kriminalpolitiker.

Erlend Aspelin

Socialpsykologi och åldrande: ett trendbrott

THOMAS M. HESS, FREDDA
BLANCHARD-FIELDS (RED)

Social Cognition and Aging

Academic Press, 1999.

Den socialpsykologiska kognitionsforskningen har återkommande kritiserats för att vara alltför övergeneraliserande. Snarare än att studera hur människors sätt att uppfatta, uppmärksamma, klassificera och minnas varierar mellan olika kulturer, sociala grupper och historiska perioder, har socialkognitiv forskning väsentligen kommit att ta fasta på de kognitiva förmågor människor antas ha gemensamma. Sociala kognitiva processer har också, med några få viktiga undantag, setts som mer eller mindre konstanta ur det livsloppsperspektiv som kommit att bli allt mera centralt inom akademiska granndiscipliner som psykologi och sociologi. Antologin *Social Cognition and Aging* markerar emellertid ett viktigt trendbrott. Syf-

tet med volymen är nämligen att spegla ett nyvaknat men snabbt växande intresse för åldrande och social kognition.

Det ligger i sakens natur att en antologi med en sådan ambition kan ge ett splittrat intryck; social kognition är den moderna socialpsykologins största forskningsområde och tillhandahåller en rad olika möjligheter att studera åldrande. För att tematiskt organisera så heterogena bidrag presenteras de efter olika sociala förstoringsnivåer. Bokens inledande tema samlar bidrag som på olika sätt behandlar den åldrande individen och hennes självuppfattning, framför allt frågor som rör åldrandets identitetsförändringar och förhållandet mellan minnesfunktioner och individers självuppfattning. Särskilt intresseväckande är kanske Brandstäders bidrag. Han utgår från den nyare äldreforskning som visar att ålderdom inte nödvändigtvis är liktydigt med successivt reducerat välbefinnande och självaktning och diskuterar mot den bakgrunden möjliga psykologiska modeller som kan belysa hur äldre, trots personliga förluster av olika slag, fortfarande kan uppleva kontinuitet och integritet. Bokens andra tematiska del handlar om hur åldrandet påverkar vårt sätt att samla in och tolka information om andra men också om stereotyper som drabbar äldre. Inom detta senare område kan, och det visar också två av bidragen, socialpsykologin komplettera sociologisk forskning om åldersstereotypers historiska och sociala förankring med viktiga frågor om i vilka sociala situationer och på vilket sätt åldersstereotyper påverkar vår perception och vårt sätt att handla. Bokens tredje och avslutande tema uppmärksammar på olika sätt åldrandets bredare sociala sammanhang. Bland dessa är Turk-Charles och Carstensens bidrag om äldres sociala relationer tankeväckande. Med vad författarna betecknar som en modell för åldrandets socioemotionella selektivitet hävdas att ålderdomens växande medvetenhet om livets ändlighet ger upphov till ett nytt sätt att uppfatta social samvaro; de mer instrumentella skälen för umgänge - t ex informationssökning - ersätts allt mer av en strävan efter emotionell tillfredsställelse.

I antologin *Social Cognition and Aging* bör alla med intresse för äldreforskning hitta åtminstone något som intresserar. Men även en selektiv läsning - som en antologi av detta slag onekligen inbjuder till - övertygar förmodligen läsaren om att social kognitionsforskning på ett fruktbart sätt kan bidra till kommande äldreforskning.

Klas Borell

Våra recensenter

Anders Nordgren är fil dr och verksam vid forskningsprogrammet Biomedicinsk etik, Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, Uppsala, *Najah Khalifa* med dr specialist i barnneurologi och habilitering, Akademiska sjukhuset, Uppsala, *Preben Bendtzen* docent, Institutionen för Hälsa och Miljö, Hälsouniversitetet, Linköping, *Erland Aspelin* f d hovrättslagman, Malmö, *Klas Borell* docent vid Institutionen för socialt arbete, Mitt-högskolan, Östersund.

Böcker till redaktionen

Annemi Skerfving, Yvonne Jonsson

"Vad är en kamelion?" Förebyggande arbete med barn till människor med psykiska problem i Rinkeby

FoU-enheten Västra Stockholm, Rapport 1/2000

Knut Sundell, Mona Nyman, Annika Alvasdotter

Mellanvård för kriminella ungdomar

FoU-rapport 2000:1 Stockholms stad

Susan M. Tiberghien

Ett år i jungiansk analys

Svenska Förlaget 2000, 184 s. ISBN 917738 5314

Gerhard Andersson

Tinnitus. Orsaker, teorier och behandlings-möjligheter

Studentlitteratur 2000, 151s. ISBN 91 44 013256

Kjell Kallenberg, Gerry Larsson

Människans hälsa, livsåskådning och personlighet

Natur och Kultur 2000, 230 s, ISBN 91 27 078515

Karin Trulsson

Det är i alla fall mitt barn. En studie om att vara missbrukare och mamma

Carlssons 1998, 294 s, ISBN 91 7203 8365

Gunborg Blomdahl Frej, Bengt Eriksson (red)

Social omsorg och socialpedagogik- filosofi - teori -praktik

Studentlitteratur 1998, 166 s. ISBN 91-44-00473-7

Britt Andersson, Tulla Brattbakk-Göthberg, Gillan Liljeström, Cajsa Lindholm, Birgitta Ståhle, Kerstin Turstedt

Ett rum att leva i. Om djupgående psykoterapeutiska processer och objektsrelations-teori

Carlssons 1999, 372s. ISBN 91 7203 848 9

Annika Härenstam, Ulf Lundberg, Eva Lindblad, Bengt Starrin

I vanmaktens spår. Om sociala villkor, ut-satthet och ohälsa

Borea Bokförlag 1999, 251 s. ISBN 91 89140 08 7

Anna Sköld

När själen skenar - Återhämningspro-cessen efter svår psykisk störning

Inst för Socialt arbete, Stockholms univ. upps 1/99

Mats Ewertzon, Helen Forsell

Patienters och anhörigas nätverk

Västra Stockholms sjukvårdsområde, FoU-enheten psykiatri Rapport 7/99

Anna Blom

Särskilda elever - Om barn i särskola

Stockholms stads FoU-rapport 1999:28

Susanne Ekblad

Rehabilitering med förhinder

Försäkringskassan Stockholms län 1999

Margareta Nordeman

Utvecklingsstörning och sexualitet

Carlssons 1999, 165 s. ISBN 91 7203 8942

Dag Tidemalm

Det gemensamma boendets villkor

FoU-enheten/psykiatri Västra Stockholm Rapport 3/2000

Britt-Marie Torkelsson

Rodret - ett försök till ökat kundinflytande i rehabiliteringsprocessen

Eva Karlsryd

Utvärdering av Rodret

Försäkringskassan Stockholms län 1998, 1999

Vår trygghet, våra sociala rötter

Folksam 1999

Marianne Upmark

FoU-verksamhet vid Stockholmskassan - till vilken nytta?

Försäkringskassan Stockholms län 1999

Adopterad - och sedan...? Stöd och hjälp enligt 12 § SoL

Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor 1999

David Riesman

Den ensamma massan

Arkiv Förlag 1999, 330 s, ISBN 91 7924 097 6

Perspektiv på hiv nr 9/00

Föreningen läkare mot aids, Stiftelsen Noaks Ark, Roda Korset

Socialförsäkringsboken 1999

Årets tema: Socialförsäkringens idé

Riksförsäkringsverket

Åsa Bringlöv

Psykosverksamheten - Att integrera ett socialt, psykologiskt och medicinskt perspektiv

FoU-verksamheten/psykiatri Västra Stockholm Rapport 2 1999

Charlotte Hylltén Cavallius

Näring för minnet. Pensionärsmat, smak och historia

Fou-rapport nr 1999:18, Socialtjänstförvaltningen Stockholm

Birgitta Andersson, Eva-Lena Tedfeldt, Gerry Larsson

Avlastningssamtal och debriefing

Studentlitteratur 2000,94 s. ISBN 91 44 01237-3

Priser (inklusive moms)*Prenumeration*

Helår kr 330:-

Studera helår kr 230:-

Norden helår 420:-

Lösnummer kr 48:-

Tidskriften utkommer 6 ggr/år

Kopiering av hela eller delar av tidskriften tillåts ej utan skriftligt medgivande från redaktionen.

Redaktion

Slättervägen 38, 178 37 Ekerö

Tel 08/560 346 60 Fax 08/560 301 21

Pg 1179-1

Annonspriser

Omslagets 4:e sid kr 3.800. Inlagans helsida kr 3.000, halvsida kr 1.800, kvartssida kr 1.100. (Moms tillkommer) Priserna gäller från tillhandahållna negativfilmer.

Ev. sättning och repro tillkommer.

Spalthöjd 180 mm, spaltbredd 60 mm, sidans bredd (2 spalter) 125 mm.

Tryckeri: Graphium, Bromma.

Utgivningsplan 2000

Nummer	1	2	3	4	5	6
Utkommer	1/2	4/4	6/6	5/9	24/10	5/12
Sista manusdag för annonser	20/1	14/3	26/5	24/8	13/10	24/11

Nästa nummer av Socialmedicinsk tidskrift**Rehabilitering till arbete**

nr 4/2000

*Ur innehållet*K. Ekberg: **Arbetslivsinriktad rehabilitering - synsätt och forskningsbehov**B. Grahn m fl: **Motivation till förändring i rehabiliteringsprocessen**B. Krafft, C Nyström: **Somatoformt smärtsyndrom**B.-I. Aspgård, K Ekberg: **Hur driver de försäkrade sin rehabiliteringsprocess**C. Nordqvist m fl: **Arbetsgivarens betydelse vid sjukskrivning**B. Grahn m fl: **Är rehabilitering kostnadseffektiv?**M. Hane, B-Å. Wennberg: **Motsägelsefulla tankefigurer i samhällets praxis när det gäller arbetslivsinriktad rehabilitering**E. Söderberg: **Implementering av hälsofrämjande arbetsplatsprogram i vård och omsorgsorganisationer***Utkommer 20 oktober*